

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto, Sosnet
PL 122
96101 ROVANIEMI
www.sosnet.fi

31.8.2017

Sosiaali- ja terveysministeriölle

ASIA: LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI SOSIAALIHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Viite: Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 12.7.2017 (STM/577:2017)

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta. Hallituksen esitys liittyy 1.3.2016 voimaan tulleen uuden sosiaalihuollon ammattihenkilölain (817/2015) muuttamiseen. Lakia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siihen sisällytetään kuntoutuksen ohjaaja laillistettavaksi ammattihenkilöksi. Lain siirtymäaikaa ehdotetaan jatkettavaksi 30.6.2018 saakka, jotta kuntoutuksen ohjaajilla on riittävästi aikaa hakea ammatinharjoittamisoikeutta. Lisäksi lähihoitajien nimikesuojaus ja rekisteröinti sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin ehdotetaan tehtäväksi viranomaisten aloitteesta ja maksutta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet esittää lausuntonaan seuraavaa:

Sosiaalihuollon ammattihenkilölain yleinen arviointi

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) on osoittanut sen olemassaolonsa aikana tarpeelliseksi ja hyvin perustelluksi laiksi. On tärkeää, että työnantajat ja asiakkaat voivat tarkistaa julkisesta rekisteristä sosiaalihuollon ammattihenkilön kelpoisuuden. Rekisteröintivaiheessa yliopistoihin Valvirasta ja hakijoilta itseltään saapuneet lukuisat kyselyt ja lausuntopyynnöt ovat osoittaneet sosiaalityön koulutuksen järjestämisen kirjavuuden menneinä vuosikymmeninä. Ennen lain voimaantuloa työelämässä on varmasti ollut merkittäviä haasteita sosiaalityöntekijöiden pätevyyksien tulkinnassa. Ajan myötä kelpoisuustulkintojen repertuaari poistuu, kun vanhemmilla tutkinnoilla olevat ikäpolvet siirtyvät pois työelämästä. Silloin ammattihenkilölaki tulee täyteen mittaansa.

Sosiaalityöntekijöiden laillistamishakemukset ovat tehneet näkyväksi selkeiden koulutusvaatimusten tärkeyden. Selkeät koulutusvaatimukset ovat erityisen tärkeitä jatkossakin tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien sosiaalityön opiskelijoiden osalta (12 §), koska opiskelijoita ei merkitä sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin. Opiskelijat ovat kuitenkin lakiin sisältyvän valvonnan piirissä.

Myös soteuudistus edellyttää selkeää lainsäädäntöä siitä, minkälaista ammatillista kelpoisuutta missäkin tehtävässä tulee käyttää, jotta asiakkaiden sosiaaliset oikeudet toteutuvat parhaalla mahdollisella tavalla. Sosiaalityöntekijän ammatti on sosiaalihuollon ainoa ammatti, jonka koulutusvaatimuksena ovat yliopistossa suoritettavat opinnot (7 §). Ammattihenkilölain tarkoituksena on ollut, että tarkentamalla sosiaalityöntekijän erityiset velvollisuudet (9 §) laajennetaan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ammattihenkilöiden osaamisen käyttöä sosiaalihuollon työtehtävissä. Resurssien tarkoituksenmukaisen käytön ja palveluiden laadun kehittämisen kannalta on perusteltua, että sosionomeilla ja sosiaalityöntekijöillä on erilaiset ja toisiaan täydentävät osaamisprofiilit ja tehtäväalueet. Kansalaisten tarpeisiin vastaaminen edellyttää, että ammattiryhmien

osaaminen on kohdennettu oikein. Tämä vaatii tehtävärakenteiden tutkimusperustaista kehittämistä ja osaamistarpeiden ennakoimista sen sijaan, että tehtävärakenteita uudistetaan lyhytnäköisesti vain säästöjen aikaansaamiseksi. Tehtävärakenteiden kehittäminen eri alueilla on edennyt lain myötä ripeästi ja otetaan täysmääräisesti käyttöön viimeistään soteuudistuksen myötä.

Kuntoutuksen ohjaaja

Sosiaali- ja terveysministeriössä tehdyssä lainvalmistelutyössä kuntoutuksen ohjaaja ehdotetaan lisättäväksi ammattihenkilölakiin sosiaalihuollon laillistettavana ammattina. Kuntoutuksen ohjaajan (AMK) koulutus ei sisälly voimassaolevaan lakiin. Aiemman kelpoisuuslainsäädännön (272/2005) perusteella kuntoutuksen ohjaajat ovat voineet toimia sosiaaliohjaajan tehtävissä. Lakiesityksen perusteluiden mukaan kuntoutuksen ohjaajien asema työmarkkinoilla on osoittautunut epävarmaksi, sillä työnantajat ovat vain nihkeästi palkanneet sosiaalihuollon tehtäviin muita kuin laillistettuja ammattihenkilöitä. Lakiesitys saattaisi sosiaalihuollon keskeiset ammattiryhmät lain tasolla yhdenvertaiseen asemaan sekä turvaisi kuntoutuksen ohjaajan (AMK) koulutuksen suorittaneiden oikeutta työhön ja ammatin harjoittamiseen. Esitys on näin ollen hyvin perusteltu esitetyssä muodossaan.

Lähihoitajien rekisteröinti

Tähän saakka niiden lähihoitajien, jotka olivat terveydenhuollon keskusrekisterissä ennen sosiaalihuollon ammattihenkilölain toimaantuloa, on pitänyt hakea erikseen rekisteröintiä sosiaalihuollon ammattihenkilörekisteriin. Lakiesityksellä Valvira tekisi merkinnän maksutta ilman erillistä hakemusta teknisenä tietojen siirtona sekä palauttaisi rekisteröitymismaksun niille lähihoitajille, jotka ovat hakeneet rekisteröitymistä jo aiemmassa vaiheessa. Esitys on hyvin perusteltu ja tarkoituksenmukainen, sillä se vähentää turhaa byrokratiaa ja tuo lähihoitajat yhdenvertaiseen asemaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa.

Siirtymäajan jatkaminen

Ammattihenkilölakiin on sisältynyt siirtymäaika 31.12.2017 saakka, jolla on haluttu turvata ammattihenkilöille riittävä aika rekisteröitymisen tai laillistamisen hoitamiseen. Lakiesityksessä siirtymäaika ehdotetaan pidentäväksi kuudella kuukaudella, 30.6.2018 saakka, jotta kuntoutuksen ohjaajan (AMK) tutkinnon suorittaneille saadaan varattua riittävä rekisteröitymisaika. Samalla jatketaan siirtymäaika myös muiden ammattihenkilöiden osalta. Tämä lienee perusteltua, koska Valvira on vastaanottanut samanaikaisesti sekä valmistuvien että kentällä toimivien ammattilaisten hakemuksia. Sosnetin näkemyksen mukaan on perusteltua arvioida sitä, onko valtio ohjannut riittävästi resursseja sosiaalihuollon ammattihenkilölain toimeenpanoon.

Muita huomioita

Lakiesityksen s. 3 on kuvattu ammattikorkeakoulussa suoritettavia sosiaalialan koulutuksia. Tekstissä kerrotaan, kuinka sosionomin koulutus rakentuu ydin- ja täydentävästä osaamisesta, harjoittelusta, valinnaisista opinnoista ja opinnäytetyöstä. Myöhempanä kuvataan koulutuksen sisältöjä, joista mainitaan sosiaaliohjauksen ohella sosiaalityön sisällöt. Sosnet huomauttaa, että sosiaalityön koulutusvastuu on opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa mainituilla kuudella yliopistolla. Koulutusten kuvauksessa on tärkeää huomioida käytettävät käsitteet tarkasti.

Koulutusten kuvauksien osalta lukija jää kaipaamaan tarkkuutta myös myöhemmin, kun tekstissä mainitaan eri tutkintojen laajuudet (s. 4). Tekstissä annetaan ymmärtää, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto vastaa laajuudeltaan yliopistollista maisterin tutkintoa. Tämä ei pidä paikkaansa, sillä yliopistossa suoritettujen maisterin tutkinnon laajuus on yhteiskuntatieteellisellä alalla 120 op, kun sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto on 90 op. Sen sijaan tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä tutkinnot asetetaan samalle tasolle 7 (Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 120/2017).

Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkoston Sosnetin puolesta

Puheenjohtaja

Timo Harrikari
Professori, Tampereen yliopisto

Suunnittelija

Sanna Lähteinen
Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto, Sosnet